ΕΚΔΟΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΡΕΜΑΣ

Εταιρεία

~~[illegible]~~ "ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ" Σειρά

Έκδοσης Τίτλος ?

~~[illegible]~~ ΤΟ ΧΡΕΟΣ

Ελληνική – Ιστορική

Δανέζικη OLSEN

Γιουγκοσλαβίας

↓

Λεντάκης

Χασιώτης

Κριτική της Δημοκρατίας

Γιάννης Θεοδωράκης

Δίσκοι Προκομμένα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΜΟΥ.

Τά στοιχεία τῆς μουσικῆς μας παράδοσης ὑπάρχουν μέσα στά τε... [illegible] μου. Πάντοτε σάν «χαρακτῆρας» καί αυτό ἡ σπανιώτατα σάν «... [illegible] Παραθέτουμε τίς κύριες πηγές από τίς όποιες «άντλησα» τό μεγαλ... [illegible] μου ύλικό:

α) Βυζαντινή β) Δημοτική γ) Κρητική
δ) Νησιώτικη καί ε) Λαϊκή Μουσική.

α) Βυζαντινή Μουσική

Εκτός άπό τό ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ καί τό ΑΛΛΑΞΑΝ ΤΑ ΧΕΙΛΗ ὑπάρχουν ... σειρά άλλα βυζαντινά μελωδήματα, πού, επίσης, μέ επηρέασαν βαθειά. Καί πρώτα απ' όλα οί τρεῖς μελωδίες τοῦ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΘΡΗΝΟΥ.

Παράδειγμα 1

1. 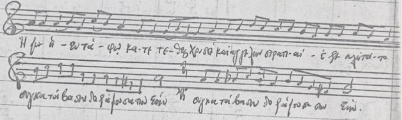

2. 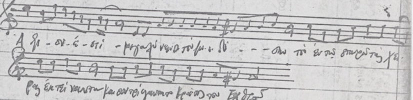

3. 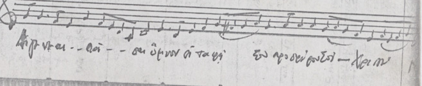

Υπάρχουν σὲ μελωδίες σὰν ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ καθὼς καὶ ὁ Λόρκα κάτι θαυμάσιο βυζαντινὸ ὕμνο. (ΤΗΝ ΩΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΑΣ ΣΟΥ)

Παράδειγμα 10.

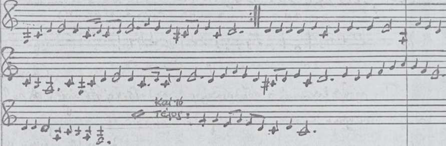

Μεγάλη εὐχαρίστηση μοῦ ἔχει κάνει ὁ δοξαστικὸς ὕμνος « Ω ΠΑΙΔΕΣ ΑΝΥΜΝΕΙΤΕ »
γιὰ τὸ ζωντανὸ του μουσικὸ χαρακτήρα:

Παράδειγμα 11.

Ἦχος Δεύτερος (Βου)

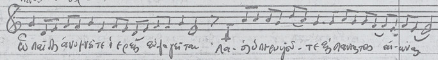

Τὸ ἴδιο καὶ τὸ « ΕΥΑΓΓΕΛΙΖΟΥ »

Παράδειγμα 12

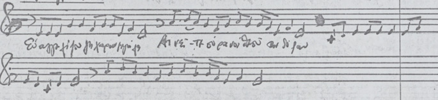

~~73~~ 4

Η μελωδία ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΣ με γνωστό μου ήχο μεταφερμένη [illegible]
~~[illegible]~~ Χορωδία: Παράδ. 13.

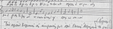

Τού αγίου Κυριακού σε σύγκρισιν με τον Γενικό Αγιασμό τα ρυθμ[illegible]
με φανερά [illegible] μελωδία: Παράδ. 14

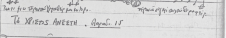

Το ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ. Παράδ. 15

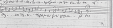

Σημείωση, από χρόνια, έτσι βυζαντινός [illegible] [illegible]
και από ήχο [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
όπως για να [illegible] ο [illegible] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] και [illegible] να [illegible] [illegible], στο [illegible]
[illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] (Μάιος του 1970), ο [illegible]

[illegible]

Η κλίμακα της βυζαντινής μουσικής: ΠΑ ΒΟΥ ΓΑ ΔΗ ΚΕ ΖΩ ΝΗ [illegible] Αρ. 16

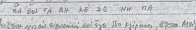

[illegible] (τρίτονος) [illegible]

Ήχος πρώτος [illegible] Με βάση τη ΠΑ

Αρ. 17

[illegible] Των Βαΐων [illegible]

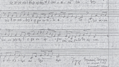

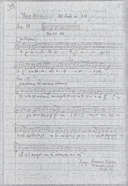
Ήχος Δεύτερος
Με βάση το Δη
Δορ. 18
Βάση Δη
Δορ. 19

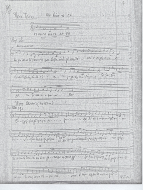

Ήχος Τέταρτος — Με βάση το Βου

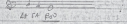

Βαρ. Ωι — Λε γα Βου

ΚΑΤΑΒΑΣΙΕΣ ΤΗΝ ΧΑΝΑΝΙΤΙΚΗΝ

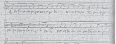

Ήχος Πλάγιος Πρώτος — Με βάση το ΚΕ

Βαρ. 22

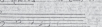

ΚΕ ΑΡΓΑΣΙΟΝ ΚΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΜΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

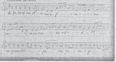

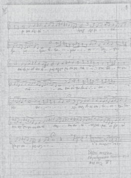

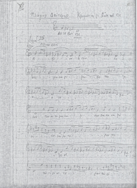
Πλάγιος Δεύτερος
Άξιον εστί

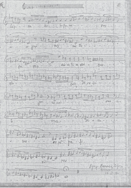

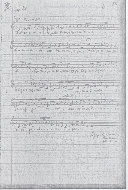
Αρ. 26
ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ

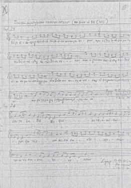

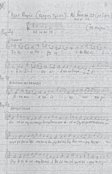

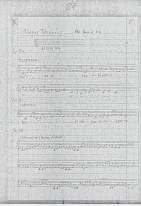
8+
85
Πλάγιος Τέταρτος
ΝΗ
Χαιρετισμοί
Χαί
Ειρμολογικά

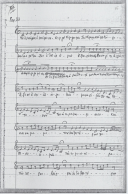

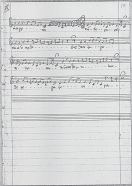

Δεύτ. Ήχος Τρίτος

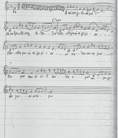

91

19

Και ο παραλλαγή του.

Παρ. 35 Ήχος Τρίτος

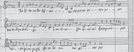

Παρ. 36. Ήχος Πλάγιος Δεύτερος

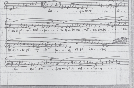

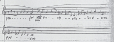

84 21

Ήχος Τέταρτος

Παρ. 37 Άγιον Έστι

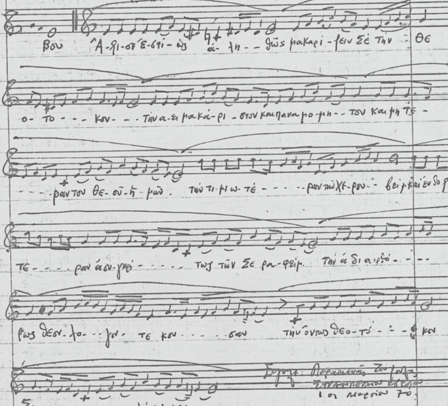

Παρ. 38 Άγιον Έστι (Ήχος Βαρύς)

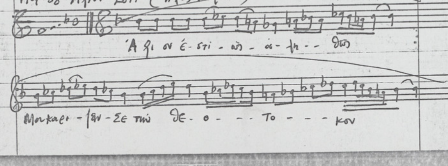

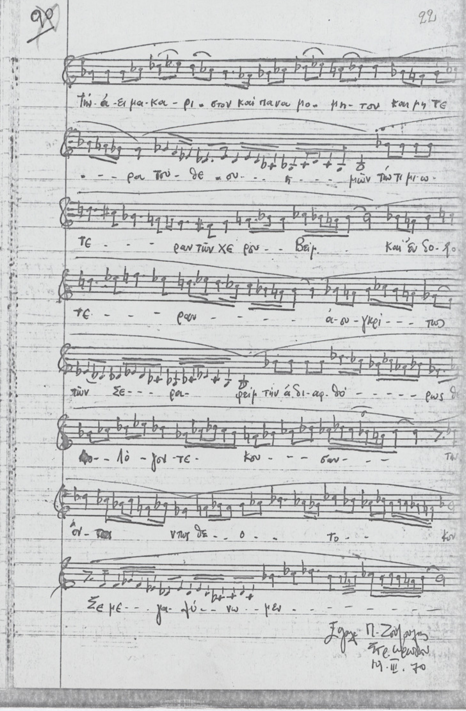

Πλάγιος Πρώτος. Δοξολογία

Ήχ. 37

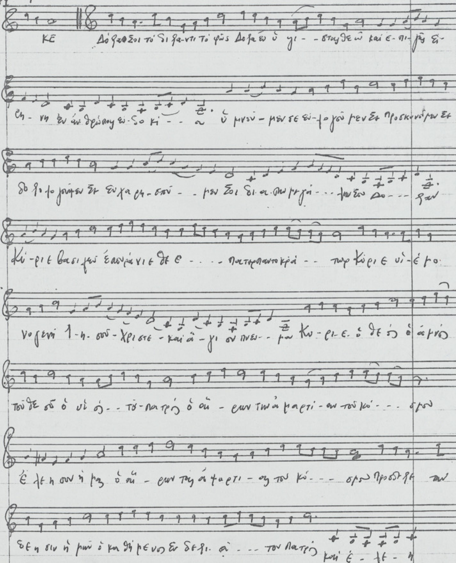

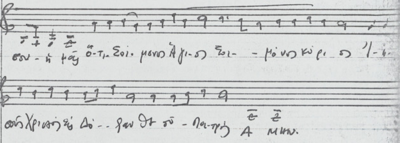
σου - ἡ μας ὅ-τι Σοὶ μόνος Ἅγι-ος Σὺ - μόνος Κύρι ος Ἰ-η-
σοῦς Χριστὸς εἰς δό - - ξαν Θε οῦ - Πα-τρός Α μήν.

Μέ βάση τό ὑλικό αὐτό θά προσπαθήσω νά ἐπισημάνω τούς πιό χαρακτηριστικούς τρόπους μελωδικής γεωμετρίας. Τή μελωδική ὁρμή. Τά βασικά μελωδικά μ ό ρ ι α. Μέ ἄλλα λόγια τούς μελωδικούς χαρακτῆρες πού σχηματίζουν τό ἰδιόμορφο πρόσωπο τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

Ἦχος Πρῶτος

Ἄς ξαναθυμηθοῦμε ἐδῶ τήν ἀρχή τῆς βυζαντινῆς μελωδίας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων (Παρ. 17)

Παρ. 40

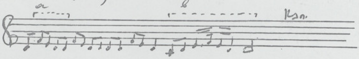

Ποιά εἶναι τά βασικά μελωδικά μ ό ρ ι α; Ποιοί εἶναι οἱ βασικοί μελωδικοί χαρακτῆρες πού προσδίδουν τό ἰδιαίτερο χρῶμα στή μελωδία αὐτή;

Διακρίνω δύο βασικούς μελωδικούς χαρακτῆρες. Ὁ πρῶτος (α), δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἐπίμονη ἐπανάληψη τριῶν φθόγγων καί συγκεκριμένα τῶν τριῶν πρώτων φθόγγων τῆς ἐλάσσονας κλίμακας:

Παρ. 41

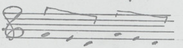

Ὁ δεύτερος (β) εἶναι ἕνα ἀνέβασμα ἀπό τόν προσαγωγέα (κατεβασμένο) πρός τήν τονική μέ τήν παρεμβολή ἑνός μελωδικοῦ κεντήματος γύρω ἀπό τήν τονική:

Παρ. 42

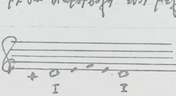

Μὲ βάση τὰ παραπάνω μελωδικὰ μόρια (α καὶ β) μποροῦμε νὰ κάνουμε μιὰ σειρὰ ἀναπτύξεις.

1) Ἀναπτύξεις τοῦ α):

Παρ. 42

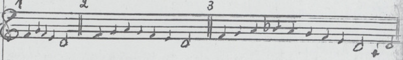

2) Ἀναπτύξεις τοῦ β):

Παρ. 43

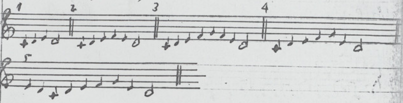

Ἔχοντας ὑπόψη μας αὐτὲς τὶς ἀναπτύξεις ἂς ξαναδοῦμε τώρα ὁλόκληρη τὴ μελωδία:

Παρ. 44

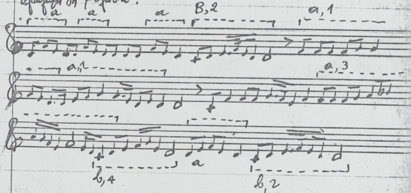

Παρατηροῦμε ἔτσι ὅτι ὁλόκληρη ἡ μελωδία εἶναι βασισμένη σ' αὐτὰ τὰ δύο βασικὰ μελωδικὰ μόρια, α καὶ β, καὶ στὶς ἀναπτύξεις τους.

Παραθέτω δύο τραγούδια μου όπου κάνω εύρεία χρήση τού πιό λαϊκού μεγαλειωδών χαρακτήρων. – Πρώτα τό ΧΑΘΗΚΑ (ποίηση τοῦ Γιάννη Θεοδωράκη)

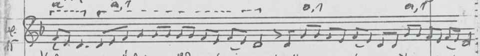

Χάθηκα μέσα στούς δρόμους μέσ' στων μπαλάν-τα μα-ζί με τα-σο κά-καμα-ζί με τα-μπά να

Καί μετά, τό ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ (ποίηση τοῦ Ἰάκωβου Καμπανέλλη)

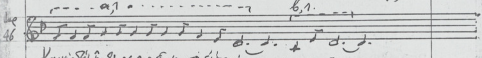

Κανείς δέν ἤ-τα-νε σάν εἶ-ναι τό-σώ-ραί – – α

Ἠχος Δεύτερος

Σημειώνω τά βασικότερα μελωδικά μόρια ἀπό τό Παρ. 18:

Παρ. 47

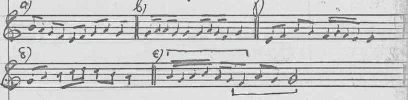

Ὁ ἦχος αὐτός πού κατά τά ἀρχαιότατα ὀνομαζόνταν Τρόπος Δώριο[ς]
γιατί στηρίζεται στό Δώριο τετράχορδο ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ-ΛΑ *
Ἀντιστοιχεῖ στήν εὐρωπαϊκή κλίμακα ΜΙ ἐλάσσονα. Ὅμως μ[πο]-
ρεῖ νά ἐναρμονισθεῖ καί στό ΝΤΟ μείζονα, φυσικά ἀνάλογα μέ [τή]
γενικώτερη δομή τῆς μελωδίας. Ὅπως π.χ. στό τραγούδι τοῦ ΜΑΡ-
ΓΑΡΙΤΑ–ΜΑΡΓΑΡΩ πού περιέχει μερικά ἀπό τά μελωδικά μόρια [πού]
ἐξετάσαμε πιό πρίν (Παρ. 47).

Εἰσαγωγή.

Παρ. 48

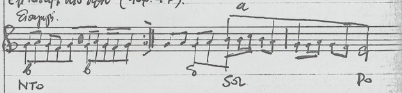

* Στό Μεσαίωνα τό τετράχορδο αὐτό ἄλλαξε, κατέβηκε μιά 2α χα-
μηλότερα καί ἔτσι σά Δώριο τετράχορδο θεωροῦσαν τό ΡΕ-ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ.
Γι' αὐτό καί ὁ Πρῶτος Ἦχος (Δώριος τρόπος) ἀποδίδεται σήμερ[α]
μέ τό τετράχορδο ΡΕ-ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ (Κλίμακα τοῦ ΡΕ) καί ὄχι μέ
τό ἀρχικό Δώριο τετράχορδο ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ-ΛΑ. (Βλέπε: Ἰωάννου
Μαργαζιώτη: Θεωρητικόν Βυζαντινῆς Ἐκκλησ. Μουσικῆς. Ἔκδοσις ΣΤΑΣΙΝΟΥ)

Στό παράδειγμα 11 (ὦ παῖδες ἀνυμνεῖτε) πού ἀνήκει στού ἴδιο Ἦχο συναντᾶμε αὐτό τό μελωδικό μοτίβο (πού σχηματίζει καί "πτώση") καί πού ἔχει ἐπηρεάσει βαθειά τή σύγχρονη ἑλληνική μουσική :

Παρ. 49

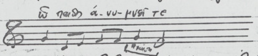

Ὅπως π.χ. τό ὡραῖο δωδεκανησιακό τραγούδι (τῆς Τήλου) :

Παρ. 50

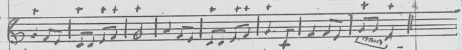

Καί τό δικό μου ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΥΡΟ ΚΑΙ ΤΖΙΑ (ποίηση Ὀδυσσέα Ἐλύτη) :

Παρ. 51

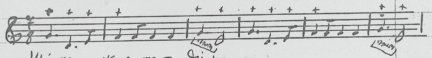

Στό παρ. 19 (Κατεβασίες τῆς Μεγάλης Πέμπτης) παρατηροῦμε μιά σειρά ἀπό βασικά μελωδικά μόρια χαρακτηριστικά ἐπίσης τῆς σύγχρονης ἑλληνικῆς λαϊκῆς μουσικῆς (καί τῆς νησιώτικης) καί πού ἔχω χρησιμοποιήσει κι ἐγώ πολύ συχνά στίς μελωδίες μου

Παρ 52

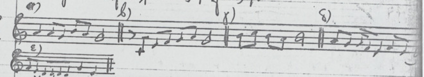

Πάνω στό μελωδικό μόριο γ) στηρίζεται τό ροδίτικο τραγούδι ΔΕ ΘΕΛΩ ΠΑΡΑ ΜΙΑ ΦΟΡΑ πού ἀντιγράφουμε ἀπό τή δίτομη συλλογή δωδεκανησιακῶν τραγουδιῶν τοῦ ἑλληνοελβετοῦ μουσικολόγου S. BAUD-BOVY

Παρ 53

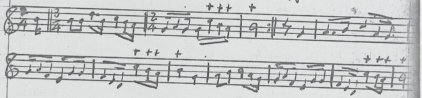

Ἄς δοῦμε τώρα καί δύο σύγχρονα λαϊκά γραμμένα στόν ἴδιο ἦχο καί φτιαγμένα μέ τά ἴδια μελωδικά ὑλικά

Α) Η ΜΑΓΚΙΟΡΙΣΑ τοῦ Βασίλη Τσιτσάνη :

Παρ 54

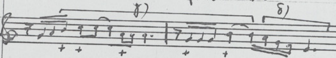

* S. BAUD-BOVY «CHANSONS DU DODÉCANÈSE» Ἔκδοση ΣΙΔΕΡΗ

** Τόμος Ι. Σελ. 15ό.

Β) Το μυστικό μου του Μανώλη Χιώτη :

Παρ. 55

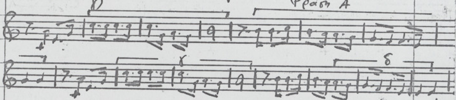

Ἐδῶ ἡ "φράση Α" δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά μιά παραλλαγή τοῦ μελωδικοῦ μορίου (α) ἀπό παράδ. 47 :

Παρ. 56

Φράση Α

Μόριο α)

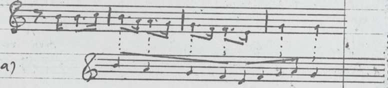

Σὲ δυό ἀπό τά πιό γνωστά μου τραγούδια τό ΡΟΔΟΣΤΑΜΟ (ποίηση Νίκου Γκάτσου) καί τό ΚΑΫΜΟ (ποίηση Δημ. Χριστοδούλου) βασίζω τά πιό χαρακτηριστικά ἴσως μελωδικά περάσματα ἐπάνω στά μελωδικά μόρια, τῆς μελωδικῆς χαρακτηριστικῆς τοῦ Δευτέρου Ἤχου καί ἰδιαίτερα σ' αὐτά πού ἐπεσήμανα πιό πρίν (Παρ. 52).

A) ΡΟΔΟΣΤΑΜΟ

Παρ. 57

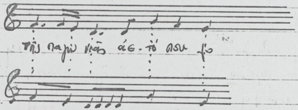

Μελωδικό μόριο (ε) Παρ. 52)

β) ΚΑΫΜΟΣ

Παρ. 58

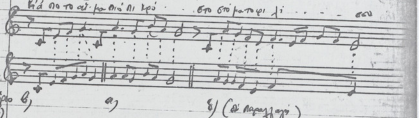

Στό τραγούδι μου ὁ ΑΝΤΡΕΑΣ (1968) χρησιμοποιῶ αὐτούσι(α) (δηλ. τό πρόσωπό μου) τή βυζαντινή μελωδία «Εὐαγγελίζου» (παραδ. καί 19Α) πού εἶναι κι αὐτή γραμμένη στό Δεύτερο Ἦχο:

Παρ. 59

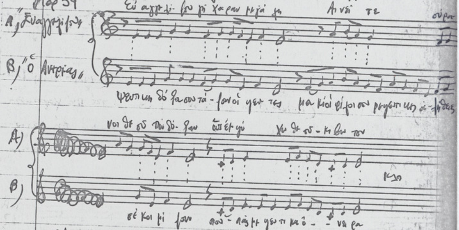

Ἄν καί δέν ἔχω πρόθεση ν' ἀσχοληθῶ ἀκόμα στήν ἁρμονική γλώσσα – ὅπως εἶπα μέ ἐπιφυλάξεις ἐδῶ τα [illegible] ἀνατολίας στή μελωδίας μας παρά(δ) ἐντούτοις σημειώνω, ἰδιαίτερα για τό νέο ἐξήγημα [illegible], ὅτι [illegible] αὐτό [illegible] παραδοσιακό μελωδικό [illegible] χρησιμοποίησα παραλλαγές [illegible].

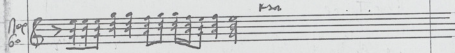

Ήχος Τρίτος

Τόσο στό παράδειγμα 20 (Δοξολογία) όσο καί στό Παρ. 34, μπορούμε [να παρατηρ]ούμε ότι κάθε μελωδική της φράση αποτελεί καί ένα βασικό μελωδικό χα[ρα]κτήρα. Τόσο μεστή καί ατμεκτική είναι ή δομή και ή ουσία τους καί τόσο μεγ[άλη] επίδραση έχουν ασκήσει μέσα στην κατοπινή μας μουσική εξέλιξη, ως τη [...] μας, δηλ. ως τη σύγχρονη λαϊκή μας μουσική. Ξεχωριστή επίδραση μπορ[ώ] να πω ότι άσκησαν οι βυζαντινές μελωδίες αυτού του ήχου καί στό δικό μου τό έργο. Γι' αυτό συγκρίνοντας τά βασικά μελωδικά μόρια - χαρακτήρες από τά Παρ. 20 καί 34 παραθέτω, εντελώς ενδεικτικά αντ[ί]στοιχη μελωδία από διάφορα τραγούδια μου.

Λορδί

α)

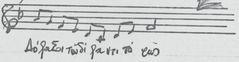

β)

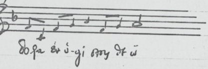

γ)

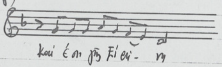

α, 1

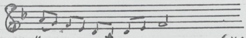

(ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ, 1968)

β, 1

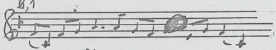

(ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ)

γ, 1

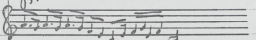

(ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ)

γ, 2

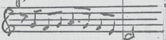

(Αρχιπέλαγος)

γ, 3

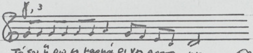

(Θούριον)

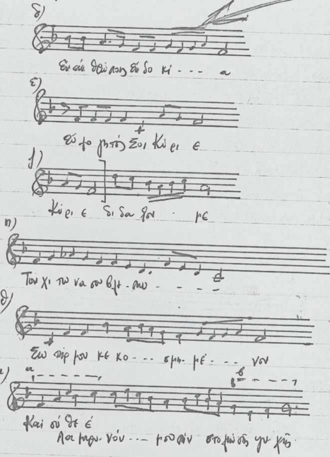
δ)
ε)
ζ)
Κύ ρι ε δι δα ξόν με
η)
θ)
ι)
Και σύ

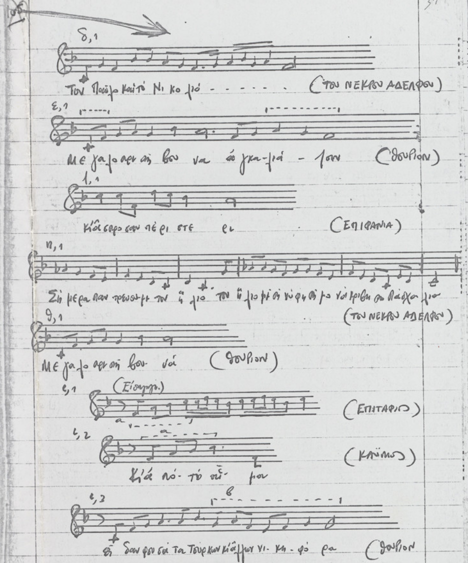
(ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ)
(ΘΟΥΡΙΟΝ)
(ΕΠΙΦΑΝΙΑ)
(ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ)
(ΘΟΥΡΙΟΝ)
(Εισαγωγ.)
(ΕΠΙΤΑΦΙΟ)
(ΚΛΑΥΜΟΣ)
(ΘΟΥΡΙΟΝ

Ἄν ἀναλύσουμε τό θούριο τότε θά παρατηρήσουμε ὅτι βασίζεται, μ[ε] ἐλάχιστο ἀλλαγή, ἐπάνω στά μελωδικά μόρια τοῦ παραδ. 61.

ΘΟΥΡΙΟΝ (1969)

Παρ. 62

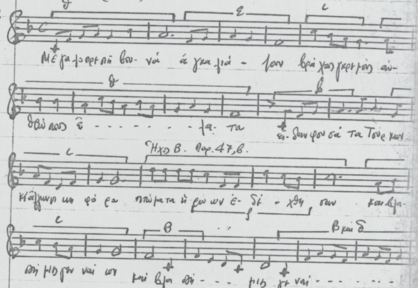

Ήχος Τέταρτος

Στήν ούσία πρόκειται γιά μιά κλίμακα ΝΤΟ μείζων. Όμως στόν Βυζαντινό Τέταρτο Ήχο, ή μελωδία κινείται μέ άξονα τήν τρίτη βαθμίδα της ΝΤΟ δηλ. τό ΜΙ, σχηματίζοντας ορισμένα χαρακτηριστικά μελωδικά μόρια πού τά συναντούμε συχνά τόσο μέσα στά νησιώτικα όσο καί μέσα στά σύγχρονα λαϊκά μας τραγούδια.

Παραθέτω αυτούσια τή σχετική μελωδία (Παρ. 63, ΚΑΤΕΒΑΣΙΕΣ ΤΩΝ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ) σημειώνοντας συνάμα τή μελωδική χαρακτήρα:

Παρ 63

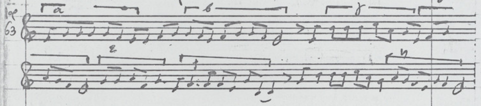

πού όπως είπαμε θα τα βρούμε μέσα στά νησιώτικα καί τά λαϊκά μας τραγούδια

Παρ 64 α) <u>ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ</u> (Από τή συλλογή BAUD-BOVY)

Μόριο β)

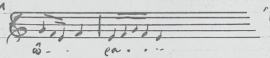

Έλα ή ώρα ή καλή (Ροδίτικο) Τομ I σελ 6

β)

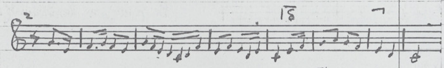

Τομ I σελ 10

Μόριο δ)

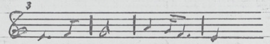

Τομ I σελ 9

Μέρο δ) και ε)

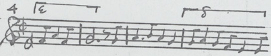

Τομ. Ι σελ. 15

Μέρο ε)

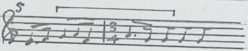

Τομ. Ι σελ. 8.

Μέρο ε)

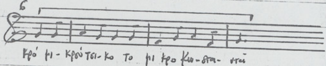

Τομ. Ι, σελ.

Μέρο ζ)

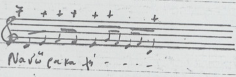

Τομ. Ι σελ. 9

B) ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΛΑΪΚΑ

1

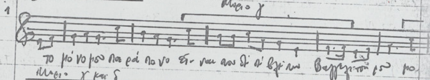

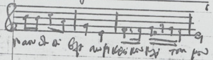

«Βαγγελίτσα» του Παπαϊωάννου (1936

2

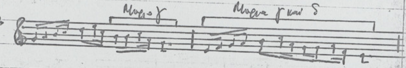

«Δώδεκα η ώρα θάρθω βρε Μαρία» του Τσιτσάνη (19

3

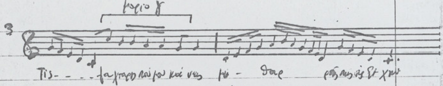

«Τ' ομορφόπαιδο» του Τσιτσάνη (1948)

4

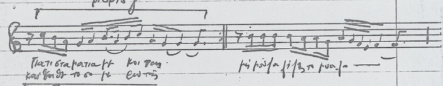

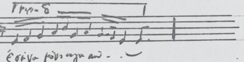

«Εσένα μόνο αγαπώ»
Του Χιώτη (1947)

*

Σημειώνω τίς πιό χαρακτηριστικές μελωδίες — από όσες μού έρχονται πρόχειρα στή μνήμη. Φυσικά τό πιό σωστό είναι νά πώ ότι καθώς έζησα μέσα στήν εκκλησία τά παιδικά καί τά εφηβικά μου χρόνια με έχουν επηρεάσει βαθειά όλοι οί Ύμνοι καί οί Ψαλμοί πού ακούγονται στή Λειτουργία - Δοξολογία - Χαιρετισμούς - Μνημόσυνα κλπ.

Μεγάλη εντύπωση μού έκανε πάντοτε, καί εξακολουθεί νά μού προξενεί ό τρόπος πού λέγεται ό Απόστολος καί τό Ευαγγέλιο. Δηλαδή ή <u>τραγουδιστική ανάγνωση</u> πού είναι αληθινό χάρισμα καί απαιτεί ταλέντο καί φαντασία.

Γιά πρώτη φορά στή ΡΩΜΙΟΣΥΝΗ μεταχειρίστηκα στό [illegible] αυτή τή τεχνική τής τραγουδιστικής ανάγνωσης περιορισμένη μονάχα σέ μιά νότα:

Ρωμ 66 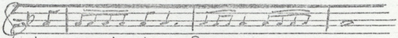

Σέ ανάλογα θέση πού μεταχειρίστηκα πολύ πιό πλατειά, ιδιαίτερα στήν ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ - ΑΒΕΡΩΦ (1968) καί στήν ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ (1968)

Όπως αναφέρω καί σέ άλλα σημεία αυτής τής εργασίας, δέν είναι σκοπός μου νά προχωρήσω σέ μιά ~~[illegible]~~ αυστηρή μουσικολογική ανάλυση τού έργου μου. Γι' αυτό περιορίζομαι στά απαραίτητα μουσικά παραδείγματα ώστε ό μέσος αναγνώστης — καί ~~[illegible]~~ οί νέοι μας μουσικοί — νά κατανοήσουν καλύτερα τίς καλλιτεχνικές μου δουλειές, προθέσεις, επιδράσεις καί επιτεύγματα.

Σχετικά με την επίδραση της βυζαντινής μελωδίας στη μουσική του μπορώ να πω ότι βρίσκονται μέσα σε κάθε μου έργο σχεδόν σε κάθε, [illegible] μου μελωδία.

Ας δούμε ακόμη μερικές από τις πιο αγαπημένες μου βυζαντινές μελωδίες:

Αἱ Γενεαί πᾶσαι (Μητρός Λαμπαδαρίου.)

Παρ. 67

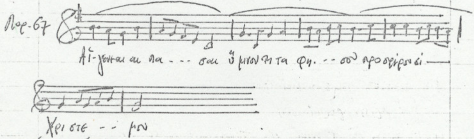

Ἡ Ζωή ἐν Τάφῳ

Παρ. 68

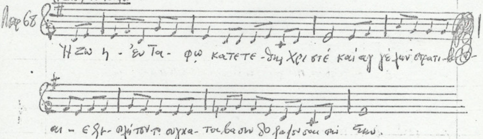

Ἄξιόν Ἐστί

Παρ. 69

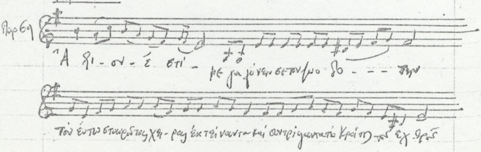

44 ~~11~~3

Ἄς πάρουμε τώρα μερικά παραδείγματα χαρακτηριστικά γιά τόν τρόπο πού ἀντιλαμβάνομαι τή χρήση τῆς «συνείδησης» τῆς βυζαντινῆς μας μουσικῆς παράδοσης μέσα στό ἔργο μου:

ΜΕΛΩΔΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ	ΜΕΛΩΔΙΑ ΔΙΚΗ ΜΟΥ
Ἄλαλα τά χείλη	Ροδόσταμο

Παρ. 70 α)

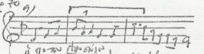

ὁ ποῦ τό ἄλαλο ... καθώς ... ἂν

β)

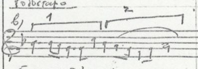

τῆς ... [illegible]

Τήν ὡραιότητα — Μαργαρίτα-Μαγιοπούλα

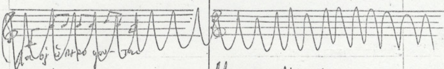

[illegible] ... γου- ται

Τήν ὡραιότητα

Παρ. 71 α)

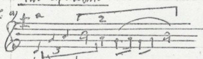

σοῦ ὡραιό- τη- τα - - -

Μαργαρίτα-Μαγιοπούλα

β)

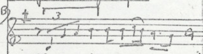

Εἶ- χα ... [illegible]

Ἐπιτάφιος 8

Παρ. 71 γ)

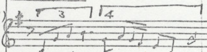

Να χα- τά- ... - - - ν- ρό

Παρ. 72 α)

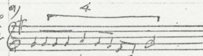

σοῦ ... [illegible]

Ὁ καιρός

Παρ. 73

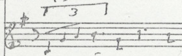

Κι ἀ- ... [illegible]

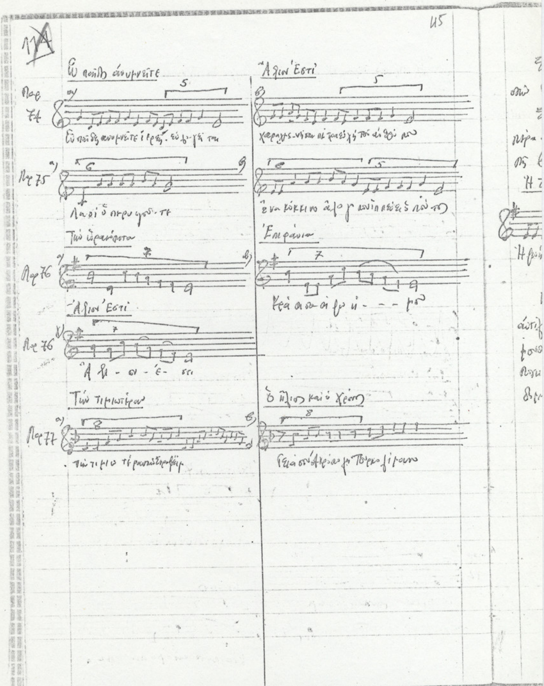
115
Ἄξιον Ἐστί
Παρ 74
Παρ 75
ἕνα κόκκινο ἄλογο
Ἐπιφάνεια
Παρ 76
Ἄξιον Ἐστί
Παρ 76
Ἄ ξι - ον - ἐ - στί
Τῶν Τιμιωτέραν
Ὁ ἥλιος καὶ ὁ Χρόνος
Παρ 77

Στὴ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΑ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ στηρίζω ὁλόκληρο τό τρίτο μέρος ἐπάνω στὴ ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ: «Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ».

Στό μέρος αὐτό, πέρα ἀπό τὴν ἀνάπτυξη τῶν μελωδικῶν στοιχείων, δηλαδή πέρα ἀπό τὴ χρήση τῆς «συνείδησης» μεταχειρίζομαι ἀκόμα καί τό «πρόσωπο» τῆς βυζαντινῆς μελωδίας.

Ἡ Ζωή Ἐν Τάφῳ — Κατάσταση Πολιορκίας

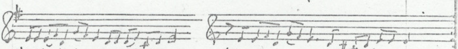

Μιά προσεκτική ἀνάλυση τῆς πάρα πάνω μουσικῆς δείχνει πολύ καθαρά τὴν ἀντίληψή μου γιά τή χρήση τῶν παραδοσιακῶν μας στοιχείων μέσα στό σύγχρονο μουσικό ἔργο. Ἀπό τὴν ἐπιλογή αὐτή θεωρῶ τό III μέρος ἀπό τὴν ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ σάν μιά ἀπό τίς πιό προωθημένες μου κατακτήσεις στό τομέα τῆς δημιουργικῆς ἀφομοίωσης τῆς μουσικῆς μας κληρονομιάς.

β) Τό Δημοτικό Τραγούδι

Από τή δημοτική μας μουσική μέ έχουν ιδιαίτερα συγκινήσει τά μανιάτικα μοιρολόγια, τά σμυρνέικα τραγούδια καί τά ριζίτικα τῆς Κρήτης. Μέσα σέ πάμπολλες μελωδίες μέ διάφορες φράσεις, συνάντησα πολλές μικρές "γέφυρες", βγαλμένες κατ' ευθείαν μέσα από αυτή τή ζεστή μελωδική πηγή.
Παραθέτω μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα

1. Μανιάτικο Μοιρολόι

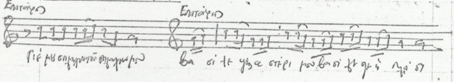

2. Σμυρνέικο τραγούδι

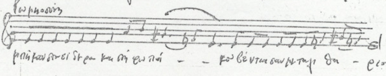

3. Ριζίτικο Κρητικό

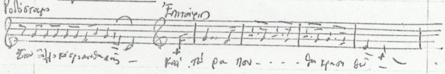

Καί τά πέντε "λαϊκά" τραγούδια στό Άξιον Έστι έχουν τίς ρίζες τους στο δημοτικό είτε στο βυζαντινό τραγούδι.

Ένα τό χελιδόνι

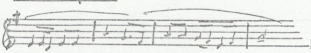

Ένα το χελι δό νι κι ή Ά νοιξη ά- ξει θέ

δημοτικό

Μέ τό λύχνο τοῦ ἄστρου

Μετο λύχνο του ά - - - - - - στρου

βυζαντινό

Τῆς ἀγάπης αἵματα

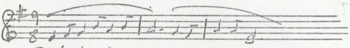

Τῆς ά γά πης αἵ μα- τα μ' ἀ πορ φύ ρω σαν

δημοτικό

Τῆς Δικαιοσύνης Ἥλιε νοητέ

δημοτικό

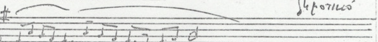

Τῆς Δικαιο σύ- νης ἥ λι ε - - νοη τέ

Ἀνοίγω τό στόμα μου

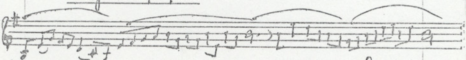

Ά νοί- γωτο στό - μα μου

βυζαντινό

Δημοτική είναι επίσης και η μεγάλη ελεγεία του τραγουδιού "Άσμα Ασμάτων" από τό ΜΑΟΥΤΧΑΟΥΖΕΝ, μέ έντονα στοιχεία από το μανιάτικο μοιρολόι:

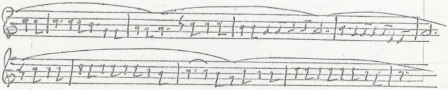

Τέλος αναφέρω σαν χαρακτηριστικό παράδειγμα δημοτικής επίδρασης σε "θαλασσινή στιγμή", από τά ΕΠΙΦΑΝΙΑ

γ) Τό νησιώτικο τραγούδι

Επιτάφιος

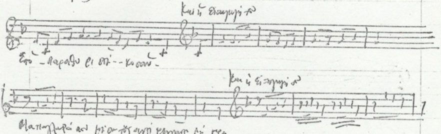

δ) Ἡ νησιώτικη καντάδα

Ἀρχιπέλαγο

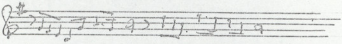

Μικρὴ κοιλάδα

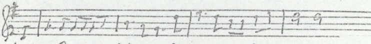

ε) Το λαϊκό τραγούδι

[illegible]

[Για το Λαϊκό Τραγούδι μέσα στο Στρατόπεδο έχω από αρχής ιδιαίτερη Εργασία

~~[illegible]~~ : Συλλογή λαϊκών τραγουδιών

: Καταγραφή

: Κατάταξη

: Μουσικολογική ανάλυση

Το υλικό υπάρχει

Ίσως δημοσιευτεί κάποτε]

[illegible]

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ Δ΄ ΗΧΟΥ (παράδειγμα 37)

Γεμάτο επαινίσεις μεγαλείου χάρης είναι το ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ σε Τέταρτο Ήχο (παρ. 37 σελ. [illegible]). Αναρωτιέμαι το γιατί ακριβώς — όπως και σε πολλές άλλες παρόμοιες περιπτώσεις: «Τί το καινούργιο τέλος πάντων έφερε [illegible] στη μελωδία αυτή; Τι έπρεπε που να μην είχε ήδη κάπου από τη μακραίωνη βυζαντινή γραφή;!! Και αναρωτιέμαι [illegible] τα χαμένα χρόνια που πέρασαν έτσι στην ελληνική ωδική παράδοση αποκλειστικά της νέας και της επιρροής της Ευρωπαϊκής μουσικής και αγνοώντας συστηματικά (για να μην πω περιφρονητικά) σχεδόν όλη τη μουσική μας παράδοση! Γι' αυτό το βιβλίο μου αυτό [illegible] [illegible], για κάθε [illegible] μας ανάλυση, [illegible] στη πηγή και στη ρίζα της [illegible]. Ελληνικής μουσικής.

Θεωρώ κάθε απαραίτητο τη βυζαντινή μουσική σημειογραφία ώστε να μάθει να διαβάζει [illegible] της μουσικής μας παράδοσης. Να μαθαίνουμε τη αυθεντική [illegible] — όσο μας [illegible]. Να [illegible], στο [illegible] στη πηγή της [illegible] — στο Άγιον Όρος, το Πατριαρχείο και άλλες [illegible] Μονές — και να [illegible] τη βυζαντινή [illegible] όσο είναι ακόμα ζωντανή η παράδοση.

* [illegible]

Η βυζαντινή μουσική διαμορφώνεται κατά τον Δ΄ μ.Χ. αιώνα και παραμένει — ως γένος της γραφής — [illegible]

Ο Αμβρόσιος ο Μεδιολάνων (340–397 μ.Χ.) έγραψε τα πρώτα μουσικά [illegible] για την αρχαία [illegible] που [illegible] στους τέσσερις αρχαίους ήχους, τον Δώριον, Φρύγιον, Λύδιον, Μιξολύδιον.

Λέγεται ότι οι Ευρωπαϊκές κλίμακες (μείζων και ελάσσων) [illegible]. Έτσι έχουν σχηματισθεί με βάση [illegible] μελωδίες. οι φθόγγοι ΝΤΟ ΡΕ ΜΙ ΦΑ ΣΟΛ ΛΑ ΣΙ ΝΤΟ ανάβαση, και ΝΤΟ ΣΙ ΛΑ ΣΟΛ ΦΑ ΜΙ ΡΕ ΝΤΟ κατάβαση, είχαν τα εξής [illegible] των Αμβροσιανών μελωδιών: ΝΕ-ου-τως-ουν-α-ναι-βαι-νε — ΝΕ-ου-ω-και-κα-τα-βαι-νε

Ας προχωρήσουμε (έργο) στή ανάλυση του ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ (Τετάρτου Ήχου).

Παρ. 64, α

Φράση πρώτη:

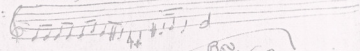

Επιβεβαιώνεται ό ιδιαίτερος ρόλος του ΒΟΥ (τρίτης βαθμίδας — δεύτερης) της μελωδίας Μι/ρε ΝΤΟ) και βυζαντινής και ό δευτερεύων ρόλος της προβάλλεται ανάγλυφα: β) Άλλά οί χρωματικές επαναλήψεις της Γιατί αρχίζει καί κλείνει οί φράσεις καί 3) Γιατί στό μεγαλύτερο έχει της γειτονικούς φθόγγους. Στο ΡΕ (φθορά κατα τη βυζαντινή) χρωματικό πού δημιουργεί τετράχορδο σέ σχέση με το ΝΤΟ.:

αντιβαίνει κατα ένα ημιτόνιο (όπου είναι ή

Παρ. 64, β

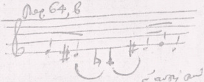

Παρατηρούμε επίσης ότι ο στη δεύτερη μελωδική φράση ό συνθέτης προσπαθεί να μην απομακρυνθεί από τό βασικό τονικό του κέντρο (Βου ή Μι). Μετά από αυτό το Μι ακολουθεί ένας φθόγγος πιό πάνω, FA (ή ημιτόνιο), που παίρνει το Μι, 3 φθόγγοι από το κάτω - ΜΙ - ΡΕ# - ΜΙ

Παρ. 64, γ

ΜΙ 1 2 3 4 5 — 6 _ _ _ 7 [_ 8]

Με οί δεύτερη φράση επιχειρεί ένα μικρό άλμα πιό πάνω:

Παρ. 64, δ

Φράση δεύτερη

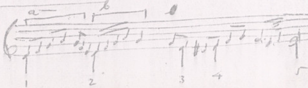

(σόλο – [illegible])

1. ~~[illegible]~~ Ἀριστουργεῖται ἡ τεχνική τῆς ~~[illegible]~~ μελωδικῆς ἀνάπτυξης: ~~[illegible]~~ Τό ἴδιο μοτίβο ΜΙ-ΦΑ-ΣΟΛ-ΛΑ- ἐκθέτεται στήν ἀρχή ἡ [illegible] καί [illegible] μέ διάστημα ἕκτης (σμίκρυνση) γέρνει σέ [illegible] ~~[illegible]~~ τεχνική καί [illegible] ἐκ[illegible].

Η φράση αὐτή διαιρεῖται σέ δύο μέρη. Στό πρῶτο ἡ μελωδία ἐπιχειρεῖ ὅπως εἴπαμε δύο ἀναβάσεις ἐνῶ στό δεύτερο ἐπιβεβαιώνεται μέ [illegible] μιά φορά ὁ [illegible] τοῦ ΒΟ

Π. 64,ε

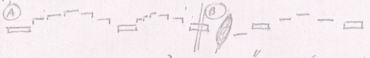

3. Θαυμάσια ἡ συμμετρία ἀνάμεσα στις πρώτες ~~[illegible]~~ [illegible] στίς δύο αρχικές φράσεις. Στό [illegible] [illegible] τό «τρίγωνο» [illegible] τό κάτω ἐνῶ στή δεύτερη [illegible] τό πάνω:

Παρ. 64,1

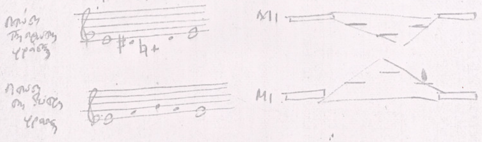

Παρ. 64,4

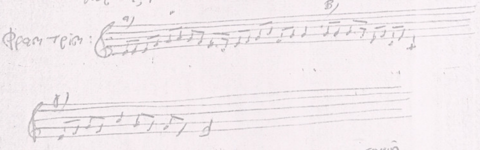

1. Ἡ ~~[illegible]~~ [illegible] μελωδική φράση ὑποδιαιρεῖται σέ τρία μέρη. (σαφῶς) Στο α) προετοιμάζεται ἡ μετάθεση τοῦ ~~[illegible]~~ βάρους σ' ἕνα ἄλλο [illegible], τό ΣΟΛ (ΔΙ). [illegible] [illegible] (διατονικότατο, [illegible]) ~~[illegible]~~ ἐπιχειρεῖ [illegible]

βαση [illegible] τρία μελωδικά [illegible] αντιθετικά, μεγαλόπρεπα, που πραγματικά ψυχικά κύματα από τεχνικά στοιχεία και όπου λαμπρό δίνει άξονα Σολ (Δι).

β) Από κεί [illegible] μία ιδέα [illegible], καθοδικά αρχή ένα νέον "άξονα", το Ντο (μοτίβο β) για να καταλήξουμε και πάλι στο κεντρικό άξονα Μι (Βου) ίσαμε από μιά κλασσική σαν [illegible] βυζαντινή μελωδική πορεία (γ)

2. Ίσως η πιό σημαντική [illegible] λειτουργία αυτής της μελωδικής φράσης είναι [illegible], ότι με αυτά τα σημαντικότερα προετοιμάζει το μελωδικό (και ψυχικό!) άλμα από το Σι (Ζω) μ' το οποίο αρχίζει η επόμενη φράση, που αποτελεί και την κορύφωση [illegible] του χορού.

Παρ. 64, θ

Φράση τέταρτη:

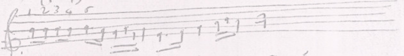

που και καθώς αποτελεί μιά κατάληξη, είναι ανάγκη να επιβεβαιωθεί

α) με την επανάληψη (Σι)

β) με την επανοδο [illegible] ίσαμε και μιά ασύγχυτη συμμετρική κάθοδο και άνοδο

Παρ. 64, ι

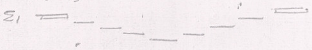

Παρ. 64, κ

Φράση πέμπτη:

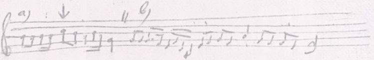

Και η άνοδος συνεχίζεται με το άνοιγμα από το Σι στο Ντο που αποτελεί και την κορυφαία στιγμή του έργου (α). Εδώ από κεί και πέρα αρχίζει μία μεγαλοπρεπής και πάλι πορεία (β)

Παρ. 64, α

Φράση ἕκτη:

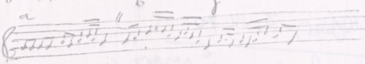

1) Ἡ βυζαντινὴ παράδοση ἀφήνεται ~~...~~ σὲ μεγάλα κινήματα γύρω ἀπὸ τὴ βασικὴ ἀρχὴ τοῦ Ἤχου.
Στὸ πιὸ πάνω παράδειγμα ἔχουμε κινήματα ἀπὸ τὰ ἐπάνω στὴν ἄρση Σολ (Βου / Δι) καὶ Μι (Βου).

Παρ. 64, β. Στὴν ἄρση Σολ:

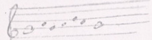

Στὴν ἄρση Μι

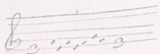

2) Ἄλλα κινήματα (Β) κάνει κατὰ τὶς διάρκειες μιᾶς μεγάλης διαφορᾶς ~~...~~ π.χ. σὲ συγκεκριμένη ἀκολουθία ἀπὸ τέσσερα ἡ βασικὴ μελωδικὴ γραμμὴ εἶναι:

Παρ. 64, γ

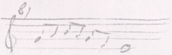

ἀπὸ ἐδῶ μὲ τὰ κινήματα — ποικίλματα γίνεται:

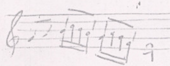

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ ἀπὸ πλήρεις φράσεις.

Παρ. 64, δ

Φράση ἕβδομη:

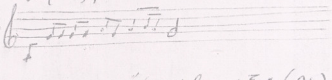

Μὲ κινήματα γύρω ἀπὸ τὰ ἐπάνω μὲ βάση τὸ Σολ (Δι)

Ἐδῶ ἡ ~~...~~ τελευταία ἕβδομη φράση δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐπανάληψη τοῦ β', μέχρι τῆς πέμπτης φράσης ~~...~~

Φωνὴ 7. IV. 70

«Πῶς λανσάρεται ἡ μάζα..
με μεταφορά ἐπαίτου στὴ
Εθνικὴ Ἑνωσία»

~~Όταν έγραφα τη [illegible]~~ τίτλο (Κεφ. Β)

Όταν έγραφα το Β Κεφάλαιο (Για μιά σύγχρονη Τραγωδία) δεν είχα υπόψη μου τό περιεχόμενο του [illegible] "[illegible]" της Εποχής μας που είχε τον τίτλο "Τείχη". Εντελώς τυχαία έπεσε στα χέρια μου η [illegible] του κ. Γιάννη [illegible] [illegible] [illegible] "Φωτογραφία". Δεν έχω λόγο να [illegible] αυτούσια τα [illegible] αποσπάσματα [illegible] από αυτό το άρθρο. Τα [illegible] [illegible] ότι [illegible] μόνα τους. Ξαναθυμίζω τέλος [illegible] [illegible] [illegible] για να [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] προσπάθεια και τα [illegible] [illegible] [illegible].

«Έλεγα μόνο στο Κεφάλαιο Β ότι είναι γνωστό η σύγχρονη [illegible] "[illegible]" να [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] της εποχής μας». Και τώρα:

«Αυτός ο αγώνας για τη Ζωή και για την Ελευθερία είναι

Μπορεί να μπεί
στο τέλος
του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

[illegible], λαχτάρες καί αγωνίες [...] Σήμερα όσο
περνάει ὁ καιρός ἡ ἀνεξαρτησία ἀπό αὐταρχική ξένη χείρα
[illegible] ὅλο τοῦ κόσμου αὐτοῦ τοῦ [illegible] [illegible]
ζωή καί γιά ἐλευθερία πού παίρνει ὅλο καί πιό καινούργιες καί συχνά
ἀπίθανες μορφές. Πραγματικά, ὅλα στά κινήματα γιά τίς ἐθνικές
κοινωνικές καί οἰκονομικές ἐλευθερίες γιά τίς ὁποῖες μέ [illegible] [illegible]
καί οἱ μεγαλύτερες ἐκτάσεις καί [illegible] [illegible] καί πιό [illegible] [illegible]
[illegible] σήμερα οἱ λαοί, [illegible] τά ἰδιόρρυθμα
κινήματα τῆς [illegible] [illegible] [illegible] π.χ. τό κίνημα τῶν χίππυς
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
τη ζωή καί τῆς ἐλευθερίας ...»

(Σημειώνει) ἐπίσης ὅτι τά βασικά στοιχεῖα γιά τή [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] εἶναι δύο: α) Η [illegible] [illegible]
[illegible], καί β) τό [illegible] [illegible] [illegible], καί [illegible]
[illegible] ... Αὐτή ἡ [illegible], πού [illegible] εἶναι
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μόνο [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] μόνο ἀπό τή [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] τό [illegible] — σύμβολο μέ τό [illegible], [illegible]
[illegible] καί [illegible], ἐπίσης, σύμβολο.»
[illegible] [illegible] [illegible] τοῦ κ. [illegible]:

 59

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1) Επειδή το [illegible] [illegible] είναι γραμμένο τα [illegible]
α ελευθερία – αγάπη – ευτυχία – όχι άλλο πόλεμο [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2) Τα πολλά Χορευτικά επειδή σε τόσο πολύ [illegible] χορογραφίες και [illegible] εκφραστικά [illegible] [illegible] να καταλάβει [illegible] στο "Τείχος" [illegible]

3) [illegible] [illegible] [illegible]
4) [illegible] [illegible]

3) "Δεν έχω μητέρα .. δεν έχω θεό .. [illegible] [illegible].
Έχω μητέρα .. έχω θεό .. [illegible] [illegible].

Τα Πρόσωπα – Σύμβολα (Μαγισ – Γεναιός)
και η αντίθεση – σύμβολο (στο [illegible] του [illegible].
~~[illegible]~~ Στοιχεία σε [illegible] μυθολογίας.

4) "Μου λέγαν αυτοί [illegible] τα χρόνια μου ... λέγω απ' αυτούς [illegible] μια Ζωή ΖΩΗ!
Ένα από τα δύο βασικά [illegible] του [illegible]:
Ζωή και Εξαντληση

5) Ο θρήνος της τέχνης ~~[illegible]~~ [illegible] μου [illegible] [illegible] στο καταστρεπτικό ~~[illegible]~~ [illegible] και [illegible], [illegible] σε [illegible] της τέχνης! [illegible] [illegible] ότι η τέχνη [illegible] [illegible] καθωσπρεπιστό ~~[illegible]~~ [illegible] κοινωνίας από τα [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] αδιάβροχα του [illegible] [illegible] [illegible].

+ [illegible] [illegible] [illegible] – [illegible] [illegible]

6) ὁ παραλογισμὸς τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας καὶ ἡ οἴηση
τοῦ [illegible] ἐξελιγμένου κόσμου, ἡ ~~[illegible]~~
[illegible] τὴ ψυχὴ τῆς σύγχρονης [illegible] ποὺ [illegible]
[illegible] στὰ [illegible] ἐρωτήματα: Ποῦ πηγαίνω;
θὰ [illegible] [illegible] μαζί μου καὶ μὲ ποιόν; Γιατί;
Πού; ~~[illegible]~~ Ἀπὸ τὸν [illegible] κοινωνία τῆς
[illegible] αὐτὸ τὸ [illegible] ἡ [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] καί
[illegible] [illegible]. ~~[illegible]~~ Νὰ [illegible] [illegible]
[illegible] - [illegible] καὶ ἀντικείμενο [illegible]
τῆς [illegible] τοῦ καιροῦ μας.
7) Τα Ναρκωτικά. Ἡ [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ ἡ [illegible]
[illegible] τῆς κοινωνίας τοῦ [illegible]. ~~[illegible]~~
[illegible] καὶ ἡ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τοῦ [illegible],
[illegible] φυγὴ καὶ διαμαρτυρία
Δὲν εἶναι [illegible] [illegible]
Μᾶς ἔχουν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

6-

νά μάς σπρώχνουν στή σχολή τους [illegible] [illegible] φέρνουν [illegible]
βίο στο καράβι- για να [illegible] [illegible]."

8) Αμερικανική ποίηση. Τί [illegible] [illegible] ; Τα [illegible] εθνικισμό ;, Η [illegible] [illegible] [illegible] το σύγχρονο [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] κατασύνη του εθνικισμού; [illegible] [illegible] Είναι [illegible] [illegible] νά [illegible] [illegible] με του [illegible] εθνικισμό; [illegible] να [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τα [illegible] [illegible] Χίππυς. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] και [illegible] [illegible] [illegible] φαινόμενο και [illegible] [illegible] Παραμυθίς. Οι [illegible] γενική [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] του [illegible] κόσμου. Η [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] σε μια [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] που θέτει [illegible] [illegible] [illegible] σύγχρονη ποίηση.

9) "Στο [illegible] [illegible] ή [illegible] [illegible]."
[illegible] [illegible] σύγχρονη [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible] σε χρόνο [illegible]. Είναι η [illegible] [illegible] - [illegible] [illegible]
Επιτρέψτε μου

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
+ [illegible] στη σύγχρονη [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] του σύγχρονου [illegible].

10) "Δύο φορές σκοτωμένο του Τελευταίου [illegible] και [illegible] [illegible]" ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ Αυτό [illegible] [illegible] φαίνεται [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

11) "Ένας Αμερικανός φοιτητής [illegible] και [illegible] του Κλίντ" / Ο Λογίας [illegible] [illegible] [illegible]
Κλίντ = ο [illegible]
Λογίας = ο ~~[illegible]~~ [illegible]

12) "Βοηθήστε με τα χάρτινα όνειρα" [illegible] [illegible] [illegible]
["Πού πάς με χάρτινα όνειρα;" Ο ΑΝΔΡΕΑΣ]

13) "Αφήστε τον ήλιο να φέγγει" Ο ήλιος - σύμβολο ζωής - ειρήνης και ευτυχίας. ~~[illegible]~~

προσδοκείται η Διέξοδο από την τραγωδία. Είναι η λύση του δράματος. [illegible]! Η προοπτική μια καινούργια Ένωσης.